

La llentilla: variants fonètiques

(ALDC, IV, 866. La llentilla)

La *llentilla*, ‘llavor rodona i aplanada de la planta *Lens culinaris* ssp. *esculenta*’, presenta un sol lexema però amb abundosa variació formal. *Llentilla* deriva del llat. LENTĪCULA (var. de LENTĪCULA, que ha donat el cast. *lenteja* i el gall. *lentella*), dim. de LENS, LENTIS, i és congènere del fr. *lentille*, oc. i port. *lentilha*; ha sofert diverses modificacions fonètiques: cat. occ. *llantilla* 91, 98, 107, 109, 160, 165, 167, 187, per obertura de la *e* en síl·laba inicial (cf. val. *sancer* ‘sencer’), *ientilla* 190, *llintilla* 97, 99, 110, *llentija* 137; *llentia*, per dissimilació de [ʎ]...[ʎ] i/o per iodització de c’l (veg. PALDC, I, mapes 19 i 20), amb les var. *lentia* 132, *llantia* 85, 102, *llantiga* 111, amb -g- antihiàtica (com *cuga* ‘cua’), *llintia* 114, per assimilació a la vocal tònica; *nentilla*, dissimilació de *llentilla*, com *llentina* 92 i *dentilla*, a més de la possible homonimització amb *dent*; *gentilla* (var. *gintilla* 117, *xintilla* 138, per assimilació vocàlica, *jantilla* 91, 189, per l’obertura de la *e* en síl·laba inicial [cf. *llantilla*]; *guentilla* 135, 149, *guintilla* 146). Finalment, notem dues var. que són producte d’una interferència: *lentilla* (var. *entilla* 182, per desaglutinació

del suposat article), per contacte amb el fr. *lentille* al nord i amb el cast. *lenteja* a la resta del domini; i *lente*[ʎ]*a* (← cast. *lenteja*), amb les var. *lante*[ʎ]*a* 119, 162, *lenteja* 164, amb adaptació segons el punt d’articulació /ʎ/ = /k/ (cf. Veny, 1993 a i 1994), *lentetxa* 169, segons el model de correspondència /ʎ/ = [tʃ] (com cast. *navaja* → val. *navatxa*; veg. PALDC, II, mapa 127), i *lentella* 164, segons un altre patró de correspondència /ʎ/ = [ʎ] (com cast. *estropajo* → val. *estropall*; veg. Veny, 1989 b), aquests dos, propis de parlants bilingües enfront del primer, propi de parlants monolingües. En la distribució d’isoglosses s’observa *llentia*, una forma ioditzada i també amb dissimilació eliminatòria, estesa pel cat. central, balear i alguerès; unes altres formes amb dissimilació diferent: *nentilla*, del rossellonès, *dentilla* del val. meridional i *gentilla* del val. septentrional i part del cat. nord-occidental; finalment, *lente*[ʎ]*a*, manlleu al cast., propi del val. central i la franja ponentina. Són mots normatius *llentilla*, des del DG_I, 1932, i *llentia*, des del DIEC_I, 1995.

